

Kanun İcrasında Kullanılan Bazı Süsleme Tekniklerinin Notasyonda Gösterimine ve Öğretimine Yönelik Bir Öneri

A Suggestion for the Notation and Teaching of Some Ornament Techniques Used in Qanon Performance

ÖZET

Bu araştırmada, Türk müziği üslup özelliklerinin icraya yansıtılmasında önemli bir yere sahip olan icra tekniklerinin (süsleme) notasyonda gösterimine ve öğretimine yönelik eğitim materyali geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, lisans iki kanun eğitiminde uygulanması gereken mızrap kombinasyonları, çarpma, tremolo, glissando, oktavlı çalım, arpej ve nüans uygulamaları gibi icra tekniklerinin eğitimine yönelik hazırlanmış materyalleri ve bu materyallerin deneysel çalışmaya tabi tutularak eğitimde kullanılabilirliğinin test edilmesini kapsamaktadır. Türk müziği eğitimi yazılı bir geleneğe dayanmadığı için gerek ses eğitiminde gerekse çalgı eğitiminde çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemler büyük ölçüde Türk müziği eserlerinin notalarında süsleme tekniklerine yer verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple süsleme tekniklerinin eğitimi büyük ölçüde eğitimcinin göstererek yaptırma yöntemini kullanması ile sürdürülmektedir. Dolayısıyla süsleme tekniklerinin uygulamaları notasyonda yer almadığı için bu hususta sistemli bir eğitim şekli henüz geliştirilememiştir. Bu problemde yola çıkılarak Türk müziği üslup özelliklerinin notasyona yazılmasına yönelik bir araştırma yapılmasının gerekli olduğu görülmüştür. Söz konusu icra tekniklerinin uygulamaları, araştırmada kullanılmak üzere seçilen eser notalarına yazılmış ve ilgili sembollerle gösterilmiştir. Araştırmada “eylem araştırması” yöntemi kullanılmıştır. Deneysel aşama, ortalama bir yıllık temel eğitim aşamasını tamamlamış öğrencilerin seviyesine uygun beş eser üzerinden yürütülmüştür. Araştırma kapsamında üretilen eğitim materyalleri, lisans 2 düzeyinde üç öğrenci ile uygulamaya tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre öğrencilerin, ele alınan icra tekniklerinin öğrenimi konusunda temel düzeyde beceriler kazandıkları, söz konusu icra tekniklerine yönelik anlama, kavrama ve uygulama becerilerinde gelişim görüldüğü, kalıcılık testi sonuçlarına göre ders aşamasında edinilen kazanımların kalıcı olduğu ve söz konusu icra tekniklerinin eğitime yönelik materyal geliştirilmesinin eğitim sürecinde faydalı sonuçlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki müzik eğitimi, çalgı eğitimi, eğitim materyali.

ABSTRACT

In this research, it was aimed to develop training materials for the representation and teaching of performance techniques, which have an important place in reflecting the stylistic features of Turkish music to the performance, in notation. The research includes materials prepared for the training of performance techniques such as plectrum combinations, grace note, tremolo, glissando, octave, arpeggio and nuance practices that should be applied in kanun education and testing the usability of these materials in education by subjecting them to experimental study. Since Turkish music education is not based on a written tradition, some problems are encountered in both vocal and instrumental education. These problems are largely due to the lack of ornamental techniques in the notes of Turkish music works. For this reason, the training of decoration techniques is carried out by the trainer using the method of showing and doing. Therefore, since the practices of these performance techniques are not included in the notation, a systematic training method has not yet been developed. Based on this problem, it was deemed necessary to conduct a research on the notation of the stylistic features of Turkish music. The practices of these performance techniques were written in the scores of the pieces selected to be used in the research and shown with the relevant symbols. The "action research" method was used in the study. The experimental phase was conducted on five works suitable for the level of students who had completed an average of one year of basic education. The training materials produced within the scope of the research were subjected to practice with three students at the undergraduate 2 level. According to the data obtained within the scope of the research, it was concluded that the students gained basic level skills in the learning of the performance techniques discussed, there was an improvement in their understanding, comprehension and application skills for the performance techniques in question, according to the results of the retention test, the gains acquired during the lesson phase.

Keywords: Vocational music education, Instrumental education, educational material.

GİRİŞ

Türk müziği çalgı eğitimi 19. yüzyıla kadar meşk yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Usta icracıyı taklit ederek belli becerileri kazanmak, günümüz modern eğitim yaklaşımlarının ortaya çıkışına kadar bir çalgıyı öğrenmenin değişmez yöntemi olmuştur. Yazılı (nota) herhangi bir yardımcı kaynağın olmadığı dönemlerde öğrenilmesi amaçlanan teknik ve müzikal becerilerin somut olarak algılanıp eyleme dönüştürülmesi, usta bir öğreticinin bu davranışları uygulaması ve öğrencinin bu uygulamaları görerek ve işiterek taklit etmesiyle mümkün olabilmektedir (Çilden, 2016, s. 2209). Geleneksel meşk yönteminde teknik boyut, teori, repertuar ve üslup eğitimi eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Bu sebeple usta icracı öğrenilecek eseri öncelikle kendisi icra etmekte ve model olarak görev yapmaktadır. Öğrenci ise usta icracıyı izlemek, dinlemek, gördüklerini ve duyduklarını hafızasına almakla yükümlüdür. Dolayısıyla meşk yönteminde öğrenme sürecinden çok öğrenme çıktısına odaklanılmış ürün merkezli bir öğretim süreci izlenmiş ve eserin en pratik yollarla öğrenciye aktarılması amaçlanmıştır (Behar, 2019, s. 172).

Özgür Yakınlar¹

How to Cite This Article
Yakınlar, Ö. (2025). “Kanun İcrasında Kullanılan Bazı Süsleme Tekniklerinin Notasyonda Gösterimine ve Öğretimine Yönelik Bir Öneri”, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:10, Issue:4; pp:205-220. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16937252>

Arrival: 02 May 2025
Published: 25 August 2025

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., Dr., Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü, Konya, Türkiye

Ancak Türk müziği çalgı eğitiminde 19. yüzyıldan itibaren notasyonun kullanılmaya başlanmasıyla tamamen ezberle dayalı olmayan, notasyonun yardımcı unsur olarak kullanıldığı bir eğitim yöntemi gelişmeye başlamıştır.

Burada çalgı eğitiminin ses eğitiminden daha zahmetli ve daha uzun bir süreç olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü ses eğitiminde kullanılan usul, güfte, hatta yardımcı materyal olarak kullanılan güfte ve fasıl mecmuaları gibi hatırlatıcı unsurlar çalgı eğitimi için söz konusu değildir. Yardımcı materyallerin (nota, ses kaydı, video) mevcut olmadığı dönemlerde öğrenci çalgısında aşması gereken teknik zorlukların yanı sıra saz ve sözlü müzik repertuarından çokça eseri ezberine almak zorundadır (Behar, 2019, s. 45). Bu durum eğitim sürecini daha da zorlaştıran bir unsur olarak öğrencinin karşısına çıkmaktadır. Bu sebeple nota kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte onu eğitim ve icraya yardımcı olarak ilk kullananlar sazandeler olmuştur (Behar, 2019, s. 48).

Türk müziği çalgı eğitiminde yardımcı materyallerin (nota, ses kaydı, video) kullanılmasıyla gelişmeye başlayan eğitim yaklaşımı, geleneksel anlamdaki meşk yönteminin en büyük açmazı olarak değerlendirilebilir. Yardımcı materyallerin kullanılmadığı bir eğitim yönteminde görmek ve taklit etmekten başka hiçbir hatırlatıcı unsur olmadığından öğrenci ders dışındaki çalışmalarını sadece ezberinde tutabildiği kadarıyla sürdürmek zorundadır ve yanlış ezberlemeler süreci daha da zor bir hale getirmektedir (Behar, 2019, s. 46). Ancak çalgı eğitiminde notasyonun kullanılmaya başlaması söz konusu problemleri belli bir ölçüde hafifletmiştir.

Türk müziği eserleri, günümüzde dahi her ne kadar tam anlamıyla notaya alınamasa da eserlerin genel hatlarını takip etmek üzere bir nota yazımı gelişmiştir. Eser notalarının büyük bölümü ezginin ana hatlarını vermekten öteye gidememektedir. Bu bakımdan notaya geçirilen eserlerin icra edilmesi notanın yol göstericiliğinden çok, icracının onu yeniden yaratma ustalığına bağlıdır (Judetz, 1996, s. 36). Ancak modern eğitim yaklaşımları göz önüne alındığında, özellikle eğitimde kullanılan materyallere eserlerin genel hatlarından daha fazlasının, yani parmak numaraları, mızrap kombinasyonları, nüans, süsleme teknikleri gibi detayların yansıtılması gerektiği bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Notalara ilgili eserin ana hatlarından daha fazlasını yansıtmaya ihtiyacı bazı yakın dönem bestekarlarının nota yazımlarında rastlamak mümkündür. Örneğin, Sadettin Kaynak, Osman Nihat Akın, Yorgo Bacanos, Şerif Muhittin Targan, Reşat Aysu, Göksel Baktagır gibi bestekarlar, notasyonda nüans ve süsleme elemanlarını göstermek endişesi taşımış dolayısıyla eserlerinin gerçek hüviyetini notasyona yansıtmaya ihtiyacı duymuşlardır (Özbilen, 2007, s. 4). Özellikle çalgı eğitimine yönelik üretilen materyallerde parmak numaraları, mızrap kullanım prensipleri, nüans ve süsleme tekniklerine yönelik detayları çok daha fazla görmek mümkündür.

Mevcut literatür incelendiğinde Türk müziği çalgı eğitimine yönelik çok sayıda materyal geliştirme çalışmasının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çalışmalar eğitim sürecinin daha verimli şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda bir çaba ve ihtiyaç olduğunun göstergesidir. Evrensel anlamda kabul görmüş modern eğitim yöntemleri incelendiğinde; kullanılan materyallerin her anlamda oldukça gelişmiş olduğu, uygulamalar konusunda öğrencinin neredeyse hiçbir tereddüt yaşamadan tüm detayları notasyonda görerek ve uygulayarak sağlıklı bir şekilde bireysel çalışmalarını sürdürebildiği, eğitiminin ise her detayın açık ve net bir şekilde belirtildiği materyaller aracılığıyla öğrenciye rehberlik ettiği böylece büyük ölçüde sistemli bir eğitim sürecinin sağlandığı söylenebilir. Türk müziği çalgı eğitimi için de benzer bir yolun izlenebileceği düşünülmektedir. Türk müziği eğitimindeki gerek terminoloji sorunu gerekse notasyona yansıtılması gereken detaylarla ilgili sorunlar Türk müziğinin temel problemi olmakla birlikte, bu alanda yapılacak çalışmaların ortaya koyduğu çözüm önerileri önem arz etmektedir (Kahyaoğlu, 2016, s. 109, 110). Bu bağlamda eğitim materyallerinde kullanılacak materyallerde icra ve süsleme (mızrap kombinasyonları, çarpma, tremolo, glisando, oktavlı çalım, arpej ve nüans uygulamaları) tekniklerine yer verilerek öğrencilerden yapması beklenen veya istenen tekniklerin daha somut şekilde anlaşılması sağlanabilir.

PROBLEM DURUMU

Türk müziği çalgı eğitiminde kullanılan eser notalarında icra teknikleri ve süsleme sembollerine (mızrap kombinasyonları, çarpma, tremolo, glisando, oktavlı çalım, arpej ve nüans uygulamaları) yer verilmemesi sebebiyle bu tekniklerin öğretimi ve uygulaması konusunda çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Literatürde, araştırma kapsamında ele alınan icra tekniklerinin eğitime yönelik çeşitli çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir ancak söz konusu icra tekniklerinin eğitimi genellikle etüt, alıştırma veya birkaç ölçülük ıskala uygulamaları üzerinde yürütülmüştür. Bu durumda eser icrasına geçildiğinde hangi icra tekniğinin nerede ve nasıl kullanılması gerektiği konusunda ayrıca bir çalışma yapılması gerekmektedir. Temel eğitim aşamasını tamamlamış bir öğrenci eser icrasına geçtiğinde Türk müziği üslup özelliklerinin icraya yansıtılmasında önemli role sahip olan süsleme tekniklerini basit düzeyde de olsa uygulaması gerekmektedir. Ancak eser icrasına geçildiğinde eserde uygulanması gereken icra tekniklerinin nerede ve nasıl kullanılacağı konusunda öğrencilerin büyük çoğunluğu tereddüt yaşamaktadır. Bu problemten yola çıkılarak başlangıç düzeyi eser icrasına geçişte kullanılabilecek beş eser tespit edilmiş, seçilen eserler icra ve süsleme tekniklerini kapsayacak şekilde tekrar yazılmış ve ortaya çıkan eğitim materyalleri lisans 2 düzeyinde üç öğrenci ile test edilmiştir.

AMAÇ

Bu araştırmada, Türk müziği üslup özelliklerinin icraya yansıtılmasında önemli bir role sahip olan mızrap kombinasyonları, çarpma, glisando, tremolo, oktavlı çalım, arpej ve nüans gibi icra tekniklerinin öğretimi için uygulamaya yönelik eğitim materyali geliştirilmesi ve geliştirilen materyallerin deneysel çalışmaya tabi tutularak kullanılabilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde “eylem araştırması” yöntemi kullanılmıştır. Eylem araştırması, eğitimde gelişim ve değişim sağlamayı hedefleyen önemli bir araştırma yöntemidir. Gerçek eğitim ortamlarında yürütülen bir çalışma süreci olan eylem araştırmaları, eğitimin niteliğini anlamak ve iyileştirmek için kullanılır (Johnson, 2015, s. 19). Bu araştırma; kanun eğitimi sürecinde eser icrasında uygulanması gereken nüans, çarpma, tremolo, glisando, oktavlı çalım, arpej ve çeşitli mızrap kombinasyonları uygulamalarının kazanımına yönelik hazırlanmış eğitim materyallerini kapsamaktadır. Araştırma, ortalama bir yıllık temel eğitim aşamasını tamamlamış öğrencilerin seviyesine uygun beş eser üzerinden yürütülmüştür. Seçilen eserler icra ve süsleme tekniklerini kapsayacak şekilde tekrar yazılmıştır (araştırma kapsamında kullanılan eser notaları “EKLER” bölümünde yer almaktadır). Üretilen eğitim materyalleri lisans 2 düzeyinde üç öğrenci ile uygulamaya tabi tutulmuştur. Her öğrenciyle beş saat olmak üzere toplamda on beş saat ders yapılmıştır. Her derste bir eser olmak üzere toplamda beş eser çalışılmıştır. Öğrencilerin ders esnasında gerçekleştirdiği uygulamalar değerlendirme formu ile puanlanmıştır. Derslerin tamamlanmasını takip eden üçüncü ayın sonunda kalıcılık testi yapılmış ve uygulamaların ne ölçüde kalıcı olduğu test edilmiştir. Daha sonra uygulama süreci ile ilgili öğrenci görüşleri alınmış ve verilerin yorumlanmasında bu görüşlerden faydalanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde ders takip formu ve kalıcılık testi bireysel ve ortalama puanları üzerinden değerlendirmeler yer almaktadır. Araştırma sonuçlarının yorumlanmasında ders takip formu ve kalıcılık testi verilerine ek olarak öğrencilerin araştırma sürecine bakış açılarını anlamak ve bireysel farklılıkları değerlendirmeye dahil etmek için öğrenci görüşleri alınmış ve bu veriler yorumlama sürecine dahil edilmiştir.

Tablo-1

DERS TAKİP FORMU						
1 Numaralı Öğrenci						
	İcra Teknikleri	1. Ders	2. Ders	3. Ders	4. Ders	5. Ders
	Mızrap kombinasyonlarını uygular.	5,0	5,5	6,0	6,5	7,0
	Çarpma tekniğini uygular.	4,0	5,0	5,5	6,0	6,5
	Tremolo tekniğini uygular.	3,0	4,0	4,5	5,0	6,0
	Glisando tekniğini uygular.	4,0	5,0	5,5	6,0	7,0
	Oktavlı çalım tekniğini uygular.	7,0	8,0	8,0	8,5	9,0
	Arpej tekniğini uygular.	5,0	5,5	6,0	6,0	7,0
	Nüansları uygular	4,0	4,0	4,5	4,5	6,0
	Ortalama	4,6	5,3	5,7	6,1	6,9

Tablo-1’e göre, 1 numaralı öğrencinin başarı ortalaması ilk derste 4,6, ikinci derste 5,3, üçüncü derste 5,7, dördüncü derste 6,1, beşinci derste ise 6,9 olarak görülmektedir. Buna göre öğrencinin başarı ortalamasının ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış gösterdiği gözlemlenmiştir. İcra tekniklerinin uygulamasına yönelik puanlamalara bakıldığında öğrencinin bazı icra tekniklerinin uygulamasında zorlandığı, bazılarını ise daha kolay kavradığı söylenebilir. Ders puanlamalarına göre öğrencinin uygulamada zorlandığı icra tekniklerinin nüans, çarpma, tremolo ve glisando uygulamaları, daha kolay kavradığı icra tekniklerinin ise mızrap kombinasyonları, oktavlı çalım ve arpej teknikleri olduğu söylenebilir. Ancak araştırma kapsamında yer verilen icra tekniklerinin tamamının uygulamasında ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo-2

DERS TAKİP FORMU					
2 Numaralı Öğrenci					
İcra Teknikleri	1. Ders	2. Ders	3. Ders	4. Ders	5. Ders
Mızrap kombinasyonlarını uygular.	4,0	4,5	5,0	6,0	7,0
Çarpma tekniğini uygular.	3,0	4,0	4,5	5,0	6,0
Tremolo tekniğini uygular.	3,0	4,0	4,5	5,0	5,5
Glisando tekniğini uygular.	4,0	4,5	5,0	6,0	8,0
Oktavlı çalım tekniğini uygular.	6,0	7,0	8,0	8,0	8,0
Arpej tekniğini uygular.	4,5	5,0	6,0	7,0	6,0
Nüansları uygular	3,0	4,0	4,5	4,5	6,0
Ortalama	3,9	4,7	5,3	5,9	6,8

Tablo-2'ye göre, 2 numaralı öğrencinin başarı ortalaması ilk derste 3,9, ikinci derste 4,7, üçüncü derste 5,3, dördüncü derste 5,9, beşinci derste ise 6,8 olarak görülmektedir. Buna göre öğrencinin başarı ortalamasının ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış gösterdiği gözlemlenmiştir. İcra tekniklerinin uygulamasına yönelik puanlamalara bakıldığında öğrencinin bazı icra tekniklerinin uygulamasında zorlandığı, bazılarını ise daha kolay kavradığı söylenebilir. Ders puanlamalarına göre öğrencinin başlangıçta mızrap kombinasyonları, çarpma, tremolo, glisando ve nüans uygulamalarında zorlandığı, oktavlı çalım ve arpej uygulamalarını ise diğerlerine göre daha kolay ve hızlı kavradığı söylenebilir. Ancak araştırma kapsamında yer verilen icra tekniklerinin tamamının uygulamasında ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo-3

DERS TAKİP FORMU						
3 Numaralı Öğrenci						
	İcra Teknikleri	1. Ders	2. Ders	3. Ders	4. Ders	5. Ders
	Mızrap kombinasyonlarını uygular.	5,0	6,0	7,0	8,0	9,0
	Çarpma tekniğini uygular.	4,0	5,0	6,0	7,0	7,5
	Tremolo tekniğini uygular.	4,0	4,5	5,0	6,0	5,5
	Glisando tekniğini uygular.	4,5	5,0	6,0	7,0	7,0
	Oktavlı çalım tekniğini uygular.	7,0	7,5	8,0	9,0	8,0
	Arpej tekniğini uygular.	6,0	6,5	7,0	9,0	10,0
	Nüansları uygular	6,0	6,0	6,5	7,0	10,0
	Ortalama	5,2	5,8	6,5	7,6	8,5

Tablo-3'e göre, 3 numaralı öğrencinin başarı ortalaması ilk derste 5,2, ikinci derste 5,8, üçüncü derste 6,5, dördüncü derste 7,6, beşinci derste ise 8,5 olarak görülmektedir. Buna göre öğrencinin başarı ortalamasının ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış gösterdiği gözlemlenmiştir. İcra tekniklerinin uygulamasına yönelik puanlamalara bakıldığında bu öğrencinin mızrap kombinasyonları, oktavlı çalım, arpej ve nüans uygulamalarını zorlanmadan kavradığı, çarpma, tremolo ve glisando uygulamalarında ise diğerlerine göre nispeten zorlandığı söylenebilir. Ancak araştırma kapsamında yer verilen icra tekniklerinin tamamının uygulamasında ilk dersten son derse kadar düzenli bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo-4

DERS TAKİP FORMU VE KALICILIK TESTİ ORTALAMA PUANLARI						
	1. Ders	2. Ders	3. Ders	4. Ders	5. Ders	Kalıcılık Testi
1 Numaralı Öğrenci	4,6	5,3	5,7	6,1	6,9	6,6
2 Numaralı Öğrenci	3,9	4,7	5,3	5,9	6,8	6,9
3 Numaralı Öğrenci	5,2	5,8	6,5	7,6	8,5	8,8
Ortalama	4,6	5,3	5,8	6,5	7,4	7,5

Tablo-4'e göre, beş derslik uygulama sürecinde öğrencilerin başarı ortalamasının 4,6'dan 7,4'e çıktığı gözlemlenmektedir. Öğrencilerin bireysel ortalamalarına bakıldığında bir numaralı öğrencinin başarı ortalamasının 4,6'dan 6,9'a, iki numaralı öğrencinin başarı ortalamasının 3,9'dan 6,8'e, üç numaralı öğrencinin ise 5,3'ten 8,5 başarı ortalamasına çıktığı görülmektedir. Ders aşamasının tamamlanmasının ardından üç ay beklenmiş ve kalıcılık testi uygulanmıştır. Öğrencilerin bireysel kalıcılık testi ortalamalarına bakıldığında bir numaralı öğrencinin 6,6, iki numaralı öğrencinin 6,9, üç numaralı öğrencinin ise 8,8 puan aldığı görülmektedir. Kalıcılık testi başarı ortalamasının 7,5, ders aşamasının ortalamasının ise 7,4 olduğu görülmektedir. Bu durumda elde edilen verilere göre öğrencilerin kazandıkları becerilerin kalıcı olduğu söylenebilir. 2 ve 3 numaralı öğrencilerin ders aşaması ortalamalarına göre kalıcılık testi puanlarının yüksek olduğu, 1 numaralı öğrencinin ise ders aşaması ortalamasına göre kalıcılık testi puanını artıramadığı, yaklaşık olarak sabit kaldığı gözlemlenmiştir.

Ders takip formu puanlamaları, kalıcılık testi puanlamaları ve bunlara ek olarak öğrenci görüşlerine bakıldığında, araştırma sürecinin genel olarak başarılı bir şekilde sonuçlandığı görülmüştür. Ancak öğrencilerin anlama, kavrama ve uygulama süreçlerinde doğal olarak bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklara örnek olarak 3 numaralı öğrencinin 1 ve 2 numaralı öğrencilere göre eğitim sürecine daha iyi uyum sağladığı, icra tekniklerinin uygulamalarını daha hızlı bir şekilde kavradığı ve uygulayabildiği görülmüştür. Ortaya çıkan bu fark birçok açıdan değerlendirilebilir. Bu farkın ortaya çıkmasında nelerin etkili olduğunu anlayabilmek için öğrencilere bazı sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere yöneltilen sorular ve cevaplar Ek-9'da yer almaktadır.

Öncelikle öğrencilere araştırma kapsamında yapılan dersleri tekrar edip etmedikleri sorulmuştur. 1 ve 2 numaralı öğrenciler derste geçilen uygulamaları her gün tekrar etmediklerini fakat dersten önceki günlerde birkaç kez tekrar ettiklerini belirtmişlerdir. 3 numaralı öğrenci ise derste geçilen uygulamaları her gün düzenli olarak tekrar ettiğini belirtmiştir. Bu durumda düzenli çalışmanın beraberinde getirdiği farktan dolayı 3 numaralı öğrencinin diğerlerine göre daha başarılı olduğu düşünülebilir. Başarı durumunu etkileyen başka bir faktör olarak nota okuma becerisinin etkisi de değerlendirilebilir. 3 numaralı öğrenci konservatuvara başlamadan önce dört yıl piyano eğitimi aldığını dolayısıyla nota okuma konusunda temel becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Ders aşamasında 3 numaralı öğrencinin eserleri deşifre etme konusunda zorlanmadığı, böylece icra tekniklerinin uygulamasına daha iyi

odaklanabildiği görülmüştür. Bu da nota okuma becerisinin uygulama becerisini olumlu anlamda etkilediğini destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında ele alınan icra tekniklerinin bazılarının uygulanmasında tüm öğrencilerin zorlandığı, bazılarını ise daha kolay kavradıkları görülmüştür. Bu durumu ders takip formu bireysel ders puanlamalarında görmek mümkündür (Tablo-1, Tablo-2 ve Tablo-3). Örneğin çarpma tekniğinin uygulamasında tüm öğrencilerin ilk etapta zorlandığı görülmüştür. Bunun sebebi çarpma tekniğinin diğerlerine göre nispeten zor olmasıdır. Çünkü sağ mızrapla tele vurulduktan sonra sol elin baş parmağı ile sesi kesmek ve bunu belli bir zamanlama (timing) içinde yapmak oldukça zordur. Aynı durum diya-tonik glisando ve tırnak glisandosunda da geçerlidir. Bu icra tekniklerini uygulamak için de zamanlama önemlidir ve genel olarak öğrenciler bu teknikleri uygularken zorlanabilmektedirler. Tremolo tekniğinin uygulanması da diğer tekniklere nazaran daha zordur. Çünkü tremolo tekniğini uygulayabilmek için seri mızrap vuruşları yapılması gerekir ve bu başlangıç aşamasında olan öğrenciler için oldukça zorlayıcıdır. Ancak araştırma kapsamında bu gibi uygulaması nispeten daha zor icra tekniklerine yer verilmesinin amacı, öğrencilerde bu icra teknikleri konusunda temel bir anlayış geliştirmektir. Bu açıdan bakıldığında araştırma sürecinde nispeten daha zor olan icra tekniklerinin kazanımı konusunda temel düzeyde bir başarı sağlandığı söylenebilir. Öğrencilerin genel olarak nüans uygulamalarında da zorlandığı görülmüştür. Nüans uygulamaları üst düzey mızrap hakimiyeti gerektirdiği için yine bu konuda da öğrencilere temel bir anlayış kazandırılması hedeflenmiştir. Öğrencilerin daha az zorlandığı icra tekniklerine örnek olarak mızrap kombinasyonları, oktavlı çalım ve arpej teknikleri örnek olarak gösterilebilir. Ders takip formu ve kalıcılık testinden elde edilen verilere, ayrıca öğrenci görüşlerine göre tüm öğrencilerin bu icra tekniklerini diğerlerine göre daha kolay kavramaları ve uygulayabilmeleri bu durumu destekler niteliktedir.

SONUÇ

- ✓ Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre, ele alınan icra tekniklerinin öğretimi konusunda genel olarak öğrencilerin başarılı oldukları, söz konusu icra tekniklerinin uygulaması konusunda temel düzeyde beceri kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Ders takip formu puanlamalarına göre icra tekniklerinin uygulanmasında ilk dersten son derse kadar geçen süreçte kademeli olarak başarı puanlarında artış görülmesi sebebiyle öğrencilerin anlama, kavrama ve uygulama becerilerinde gelişim görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Kalıcılık Testi sonuçlarına göre, öğrencilerin tamamının aradan üç ay geçmesine rağmen notada karşılaştıkları icra tekniklerini uygulayabildikleri görülmüş dolayısıyla ders aşamasında edinilen kazanımların kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ İcra tekniklerinin (çarpma, glisando, tremolo, oktavlı çalım, vd.) eğitimine yönelik eğitim materyali geliştirilmesi ile öğrencilerin bu teknik uygulamaları daha kolay ve hızlı şekilde kavradığı ve temel düzeyde uygulayabildiği sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ İcra tekniklerinin (çarpma, glisando, tremolo, oktavlı çalım, vd.) eğitimine yönelik eğitim materyali geliştirilmesinin öğrencilerin ders dışında yapacakları bireysel çalışmaları için oldukça faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Türk müziği üslup özelliklerinin icraya yansıtılmasında önemli yeri olan icra tekniklerinin (çarpma, glisando, tremolo, oktavlı çalım, vd.) öğretimine yönelik materyal geliştirilmesinin önemli olduğu, icraya yönelik teknik uygulamaların detaylı olarak notasyonda yer alması gerektiği, böylece eğitim sürecinin daha verimli sürdürülebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Behar, C. (2019). Aşk Olmayınca Meşk Olmaz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çilden, Ş. (2016). Çalgı eğitiminde usta-çırak yöntemi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (İpekyolu özel sayısı), sayfa: 2208-2220.
- Johnson, A. P. (2014). Eylem Araştırması El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Judetz, E. P. (1998). Türk Musiki Kültürünün Anlamları. Pan Yayıncılık.
- Kahyaoğlu, Y. (2016). GTSM Bağlamında Saz Müziğinde Karşılaşılan Sorunlar. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi/İnönü University Journal of Culture and Art Cilt/Vol. 2 Sayı/No: 1, sayfa: 107-111.
- Özbilen, Özgül. (2007). Fasıl Şarkıcılığı Açısından Türk Makâm Müziğinde Süslemeler. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

2. Sayfa

3. Hane

4. Hane

Beste: Kânûni Ömer Efendi

1. Hane

Teslim

mf

mf

BAYÂTÎ SAZ SEMÂÎSÎ

2. Sayfa

2. Hane

2. Hane musical notation. The first staff begins with a forte (f) dynamic and a triplet of eighth notes. The second staff includes piano (p) and mezzo-forte (mf) dynamics, with trills (tr) and a repeat sign at the end. Rhythmic symbols (delta and circle) are placed below the notes to indicate their duration.

3. Hane

3. Hane musical notation. The first staff starts with a forte (f) dynamic and a glissando (gliss.) marking. The second staff includes piano (p) and mezzo-forte (mf) dynamics, with trills (tr) and a triplet. The third staff concludes with a repeat sign and a 6/4 time signature. Rhythmic symbols (delta and circle) are placed below the notes to indicate their duration.

4. Hane

4. Hane musical notation. The first staff begins with a mezzo-forte (mf) dynamic and a piano (p) dynamic. The second staff includes a first ending (1) and a second ending (2), both marked with mezzo-forte (mf). Rhythmic symbols (delta and circle) are placed below the notes to indicate their duration.

HÜSEYİNİ SAZ SEMÂİSİ

2. Sayfa

3. Hane

Λ1-4 O1-4

Λ O Λ O Λ O Λ O Λ Λ Λ Λ Λ O Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ

Λ Λ

4. Hane

Λ O Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ O Λ

Λ Λ

Λ Λ

Λ O Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ O Λ O Λ Λ Λ O Λ Λ O Λ Λ O Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ Λ

Beste: Benli Hasan Ağa

[illegible]

RAST SAZ SEMÂİSİ
2. Sayfa

[illegible]

4. Hane

1

2

gliss.

mf

1

2

Beste: Neyzen Aziz Dede

[illegible]

Teslim

Two staves of musical notation for the 'Teslim' section. The first staff includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. It features a melodic line with eighth and sixteenth notes, and a bass line with eighth notes. A triplet of eighth notes is marked with a '3' and a bracket. Below the staff is a sequence of rhythmic symbols: Δ 1-4, 0 1-6, followed by a series of Δ and 0 symbols, and ending with 1 0 4 1 4. The second staff continues the melody and bass line, including a trill marked 'tr'. It also ends with the same sequence of rhythmic symbols.

[illegible]

3. Hane

4. Hane

[illegible]

Ek-6

DERS TAKİP FORMU			
DERS BİLGİLERİ			
Dersin Adı	Meslek Çalgısı Kanun	Öğrenci Bilgisi	1 Numaralı Öğrenci
Tarih		Oturum No	1
Sınıf Düzeyi	Lisans 2	Süre	40 Dakika
Hedef Davranışlar (Kazanımlar) Mızrap kombinasyonları, çarpma, tremolo, glisando, oktavlı çalım, nüans ve arpej tekniklerinin uygulanması.			
DEĞERLENDİRME		Puanlama (1-10 Puan Arası)	
Mızrap kombinasyonlarını uygular.			
Çarpma tekniğini uygular.			
Tremolo tekniğini uygular.			
Glisando tekniğini uygular.			
Oktavlı çalım tekniğini uygular.			
Arpej tekniğini uygular.			
Nüansları uygular			

Ek-7

GÖRÜŞME FORMU

Kanun İcrasında Kullanılan Çeşitli İcra Tekniklerinin Notasyonda Gösterimine Ve Öğretimine Yönelik Bir Öneri

Görüşmeci:

Sınıf:

Tarih ve saat:

“Kanun İcrasında Kullanılan Çeşitli İcra Tekniklerinin Notasyonda Gösterimine ve Öğretimine Yönelik Bir Öneri” isimli araştırma ile ilgili görüşlerinizi almak istiyorum. Araştırma kapsamında daha doğru sonuçlara ulaşmak açısından görüşlerinizin oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Bu görüşmeye katılmanız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gönüllü katılımınız araştırma açısından önemli bir kaynak niteliği taşıyacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Kimlik bilgilerinizi araştırmacı dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Görüşleriniz araştırma kapsamında kullanılacaktır ancak kimlik bilgileriniz rapora yansıtılmayacaktır.
- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirsiniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizin için bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Kısaca müzik eğitiminize nasıl başladığınızdan söz eder misiniz?
2. Bu araştırmayı faydalı buldunuz mu? Neden?
3. Bu araştırma sürecine katılmanızın gelişiminize olumlu ya da olumsuz nasıl bir etkisi oldu?
4. Ders aşamasında yapılan uygulamaları ne sıklıkla tekrar ettiniz?
5. Araştırma kapsamında ele alınan icra tekniklerinin uygulamasında zorlandınız mı? Hangilerinde?
6. Araştırma kapsamında ele alınan icra tekniklerinden hangilerinin uygulaması daha kolaydı?